

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๓

สติเป็นนายคุมงาน

ไม่มีกิเลสเข้าแทรกเลย ทั้ง ๆ ที่กิเลสมีอยู่ในพระทัยของพระองค์ แต่ไม่ให้มีกิเลสไหลออกมาเป็นกิริยาอาการต่าง ๆ เราคิดดูซิ นั่นถึงสมชื่อว่าผู้ชั่งกิเลสจะชั่งกิเลส ไม่ยอมให้กิเลสมันไหลออกมาในแง่ใดโดยความแพ้มัน หรือว่าโดยที่อนุโลมมัน หรือโดยเห็นแก่กับมันอย่างนี้ไม่มี นั่นละให้ถือเป็นตัวอย่าง พุทธฺ์ สรณฺ์ คจฺฉณามิ ให้ถืออย่างนั้น อย่ามาถือเล่น ๆ ธมฺมํ สรณฺ์ คจฺฉณามิ ออกมาจากวิธีการอย่างนี้ ธรรมะถึงได้ปรากฏขึ้นมา สงฺฆํ สรณฺ์ คจฺฉณามิ ท่านปฏิบัติอย่างนี้ทั้งนั้น ท่านไม่ทำเล่น ๆ

นี่เราได้เคยพูดเสมอให้เป็นที่ลงใจกับหมู่เพื่อนให้ถึงใจ ว่าไม่มีการปราบปราม ไม่มีการต่อสู้ ไม่มีงานใด ที่จะหนักยิ่งกว่างานปราบปรามกิเลสต่อสู้กิเลส ถอดถอนกิเลสภายในจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่แหลมคมมากมาเป็นเวลานานบนหัวใจสัตว์โลก เพราะฉะนั้นสัตว์โลกทั้งหลายจึงต้องยอมจำนน โดยหาทางต้านทานไม่ได้ ไม่คิดไม่สำนึกในโทษของมัน จึงไม่คิดสนใจที่จะหาวิธีต่อต้านมัน ยอมมันอย่างราบด้วยกันทั้งนั้นทั้งสามโลกธาตุ ไม่มีใครเก่งกว่าใคร

มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้น ทรงชุดคันศาสตราอาวุธขึ้นมากต่อสู้กับเรื่องของกิเลสและทรงเห็นโทษของกิเลส มีความเกิดแก่เจ็บตาย อันเป็นผลของกิเลสเป็นสำคัญที่พระองค์ทรงทราบ คັນจนเจอ จึงได้มาให้พวกเราทั้งหลายปฏิบัติตามวิธีการของพระองค์ ซึ่งเหมือนกับว่าอะไรก็ปรับปรุงมาเรียบร้อยหมดแล้ว มีแต่จะล้างมือเปิบเท่านั้นก็ชี้เกียจ มันก็หมดหนทางละถ่างลงเป็นอย่างนั้นแล้ว

สวากุขาโต ภควตา ธมฺโม พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว ไม่เรียกว่าปรุงสำเร็จรูปมาแล้วจะเรียกว่ายังงี้ คัดค้านธรรมพระพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอนไว้แล้วนั้น คัดค้านได้ที่ตรงไหน ไม่ว่าธรรมบทใดบาทใดชั้นใดภูมิใดของธรรม เป็นสวากขาตธรรมล้วน ๆ ทั้งนั้น จะไม่เรียกว่าปรุงมาเรียบร้อยแล้วได้ยังงี้ ถ้าเป็นอาหารก็พร้อมแล้วที่จะรับประทาน เพียงแต่เราจะล้างมือมาเปิบเท่านั้นมันก็จะตายแล้วจะทำยังงี้

นี่เราเพียงแต่ปฏิบัติตามหลักธรรมที่พระองค์ทรงสั่งสอนไว้เท่านั้น ก็เป็นไปไม่ได้

ยังคอยให้แต่กิเลสเหยียบย่ำทำลายตลอดเวลา ทั้งขณะที่ประกอบความพากเพียรอยู่ด้วย ทำต่าง ๆ ก็มีแต่เรื่องของกิเลสเหยียบย่ำทำลายอยู่ตลอดมา ไม่มีเรื่องของธรรมได้เหยียบย่ำทำลายกิเลสบ้างเลยแล้ว เราจะหวังเอาความชนะกิเลสได้ที่ตรงไหน แล้วจะหวังความหลุดพ้นไปได้ที่ตรงไหน มันไม่มีทาง ถ้านักปฏิบัติไม่จริงไม่จ้งต่อสู้กับกิเลสด้วยความเห็นโทษของมัน และด้วยความเห็นคุณค่าของธรรมในการต่อสู้ฝ่ายเหตุ และผลของธรรมคือความเลิศประเสริฐที่หลุดพ้นจากกิเลส ซึ่งเป็นเครื่องกดขี่บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว เราหวังเอาผลประโยชน์อะไร ต้องเอาอย่างนั้นซิ

นี้ได้เคยต่อสู้มาแล้วถึงพูดอย่างเต็มปากให้หมู่เพื่อนฟัง แต่ก่อนก็ไม่ได้คิดอะไรมาก เวลาได้เข้าต่อสู้กับสิ่งเหล่านี้แล้วถึงได้รู้ว่ามันหนัก หนักจริง ๆ หนักแทบล้มแทบตาย ไม่มีเวลาที่มองดูเมฆดูหมอกเดือนดาวตะวันได้เต็มหูเต็มตา คิดอะไรได้อย่างสะดวกสบายใจเลย เมื่อกิเลสยังครอบหัวใจอยู่ มีแต่เรื่องการกระทบกระเทือนหรือการเหยียบย่ำทำลายจากกิเลส และการต่อสู้กับกิเลสไม่ลดละเท่านั้น จึงพอมีช่องมีทาง

อะไรจะแหลมคมยิ่งกว่ากิเลสก็เคยพูดแล้วนี่ มันแทรกออกมาทุกระยะ ๆ ทั้ง ๆ ที่เราคิดในแง่อรรถแง่ธรรม แง่ของกิเลสแทรกมาด้วย ๆ ถ้าสติปัญญาไม่ฉลาดแหลมคมจริง ๆ ไม่ทันกับกลมายาของกิเลสที่แทรกธรรมมาโดยลำดับ ๆ เหมือนอย่างลัทธิเขาแทรกธรรม เหยียบศาสนาไปในตัวเอาศาสนาออกเป็นโล่บังหน้าไปเรื่อย และเหยียบศาสนาไปในตัว นี่กิเลสก็เหมือนกันเราว่าเราทำความเพียร แต่เรื่องของกิเลสมันแทรกออกมาในความเพียรของเรานั้นเราไม่ทราบได้ ไม่นานก็เตี้ยหงายลงเวทีไปแล้ว

ต้องคิดให้มากผู้ปฏิบัติ อย่าอยู่เฉย ๆ นักปฏิบัติไม่คิดไม่ไตร่ไม่ตรอง ไม่ขยันหมั่นเพียร ไม่อดไม่ทน ไม่มีใครทำได้ในโลกนี้ เพราะศาสดาองค์เอก เอกทุกอย่างทางฝ่ายการบำเพ็ญทางภาคปฏิบัติก็ไม่มีใครสู้ ไม่ว่าจะเป็ความพากเพียรความอดความทน ความพิจารณาไตร่ตรองทุกแง่ทุกมุมอันเป็นเหตุแห่งความดีแล้ว พระพุทธเจ้าทรงเลิศโลกทั้งนั้น จึงได้ผลอันเลิศโลกมาสั่งสอนโลกให้ได้พอลืมหลืมตาบ้าง อย่างพวกเราทั้งหลายได้ปฏิบัติอยู่เวลานี้

ยังจะถือว่าเราเป็นคนได้รับความลำบากลำบาก ไม่ได้คำนึงถึงพระพุทธเจ้าผู้ทรงบำเพ็ญหรือบุกเบิกมาก่อนบ้างแล้วมันก็หมดหนทางแหละ มาคิดเห็นแต่ตัวลำบากอย่างเดียว นั่นแหละคือทางที่ถ้อย ทางแพ้อยู่ตรงนั้น เมื่อมีความจำเป็นมาจิตใจจะถ้อยด้วยอาการใด โดยกลมายาของกิเลส เราต้องยกธรรมขึ้นแก้เสมอ ๆ นั้นจึงเรียกว่านักต่อสู้

สติปัญญาค้นคิดมาแก้กันในเวลานั้น นี่เอาให้มันเห็นชัดๆ อย่างนี้ซิ

เดินจงกรมอยู่ที่นี่สถานที่นี้มันไม่มีเสือไม่มากนัก ไปอยู่ป่าที่มีเสือ เดินจงกรมอยู่เสือ กระหึ่มๆ ขึ้นข้างทางจงกรม ตามบริเวณเหล่านั้น ตัวสั่นเสียแล้วนั้น เป็นยังไงตัวสั่นแล้ว มันต้องมีทางออกละที่นี้ก็เลสนะ ไม่ใช่ธรรมพาหาทางออกนะ หาทางออกจากกิเลส มีแต่เรื่องของกิเลสจะหาทางผูกมัดเรา กลัว กลัวตาย ที่นี้สติปัญญามีขังใจขุดค้นขึ้นมาใช้เวลานั้น เอาจนมันเดินจงกรมแข่งเสียงเสือไปได้อย่างสบายไม่สะทกสะท้าน นั่นจึงเชื่อว่าเป็นนักต่อสู้ด้วยสติปัญญาตามหลักธรรมพระพุทธเจ้าจริงๆ ไม่ใช่ต่อสู้แบบหมอบให้เขาไปตีเอาเตะเอาเฉยๆ ต้องต่อสู้โดยวิธีการความแยบคายของตนเอง

นี่อย่างนี้ ก็เป็นเรื่องสำคัญอันหนึ่ง เป็นอุบายที่จะเกิดขึ้นในขณะนั้น มันจนตรอกคือเราไม่ถอยนี่ ถอยขึ้นมามันก็ได้อใจ แพ้ อยู่ไปให้นักแผ่นดินทำไม พอได้ยินเสียงเสือกระหึ่มๆ โดดเข้าหาที่พัก หาที่กำบังหาที่หลบภัย เข้าใจว่าตนฉลาด มันโง่จะตายแล้วนี่ ถ้าเป็นนักธรรมะเรียกว่าโง่จะตาย นักศาสนา

ทำยังไงจึงจะไม่นักศาสนา ก็ต้องต่อสู้ด้วยวิธีการอันนี้ เอ้า ตายก็ตาย โลกนี้เป็นโลกเกิดแก่เจ็บตาย เราตายในสนามรบไม่เป็นไร เสือกินเราแล้วมันก็จะตายเหมือนกัน ธาตุกินธาตุพิจารณาแยกออกไปทุกแห่งทุกมุม สุดท้ายจิตใจก็ส่งผ่าเผยขึ้นมา อดอาจกล้าหาญขึ้นมา ค้นหาเรื่องความตายมันเลยไม่มี มีแต่ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ค้นขุดกันไปขุดกันมาจนกระทั่งจิตมันตายไม่เป็น มันกลัวหาวอะไรมันตายไม่เป็น ไม่ใช่กิเลสหลอกจะเป็นอะไรหลอกวะ นั่นมันรู้แล้ว เดินอย่างสง่าผ่าเผย

เอ้า สมมุติว่าเสือเดินเข้ามาทางจงกรมที่เรากำลังเดินนั้น ไม่มีถอย เดินเข้าไปลูบคลำหลังมันจนได้เลย นี่เคยทราบมาไม่รู้กี่ครั้งแบบนี้นะ จึงได้กล้ามาพูดให้หมู่เพื่อนฟัง เอาจริงเอาจัง อย่างที่ว่าเดินบุกป่าฝ่าดงไปกลางค้ำกลางคืนนี้ก็ทำ จะเป็นอะไรพูดอวดหาประโยชน์อะไร พูดเพื่อเป็นคติ เราได้ผลอย่างนั้นเราก็หาอุบายวิธีการตามที่ได้ผลมาแล้วนั้นมาสั่งสอนหมู่เพื่อน สมกับตนเป็นครูเป็นอาจารย์ที่จะให้คติแก่หมู่เพื่อนได้มากน้อยเพียงไร ก็ต้องนำมาสอน

เราไม่ได้สอนแบบโอ้อวด ไม่ได้สอนแบบไม่จริงเอามาสอน เราทำมาจริงอย่างนั้น และได้ผลมาจริงๆ ด้วย เห็นชัดทุกครั้งไม่มีพลาดถ้าลงจิตได้เด็ดแล้ว เอ้า ขาด หัวใจจะขาดขาดไป ชีวิตจะขาดขาดไป แต่เรื่องการต่อสู้ไม่ถอย นักรบถอยไม่ได้ สัจจะความจริงมี

อยู่ภายในจิตใจ แพ้ไม่ได้ ตายก็ตายเถอะแต่อย่าให้จิตได้แพ้ก็แล้วกัน ร่างกายนี้มันสุดวิสัยอะไรจะเอาไปกิน ๆ แต่จิตใจซึ่งเป็นนักต่อสู้เพื่ออรรถเพื่อธรรมเพื่อชัยชนะนี้จะถอยไปไม่ได้

หนักเข้า ๆ ก็ล้มละลายกิเลส ความกลัวอะไร ๆ แตกกระสานซ่านเซ็นไปหมด ยิ่งเหลือแต่ความสง่าผ่าเผยด้วยสติปัญญาองอาจกล้าหาญรอบตัว ที่นี้ไม่มีกลัวอะไรเลย แม้เสือจะเดินเข้ามาต่อหน้าต่อตา ก็เดินเข้าไปหามันได้อย่างสบายไม่มีสะทกสะท้าน นั้นฟังซิ มันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ นี่จิต เวลามันกลัวเหมือนตัวสั้น มันเหมือนจะตายจริง ๆ ในขณะนั้นที่นี้พอจิตทรมาณความกลัวได้อย่างประจักษ์แล้ว ความกล้าหาญเกิดขึ้นมาเหมือนกับว่าจะตัวสั้นนะ

อ้าว ที่นี้อะไรเข้ามาเถอะ โน่นนะมันอาจหาญทำทาย เสือเดินเข้ามาเราก็จะเดินไปหาเสือได้อย่างสบายไม่มีสะทกสะท้าน แต่เสือจะเอาไปกินหรือไม่กินมันไม่ได้คิดนะ มันทราบอยู่ชัด ๆ ภายในจิตใจว่า ไม่มีสะทกสะท้าน ไม่มีกลัวเลย เดินเข้าไปลูบคลำหลังมันได้อย่างสบาย อ่อนน้อมในหัวใจถ้าพูดถึงเรื่องอ่อน ถ้าพูดถึงเรื่องแข็งก็แข็งแกร่งเลยเทียว นั้นเมื่อจิตได้ลงถึงที่มันแล้วมันอ่อน ก็เลยกลายเป็นความเมตตาไปกับสัตว์ไป สัพเพ สตฺตา อันว่าสัตว์ทั้งหลายนี้เข้ากันได้หมด ไม่มีว่า สัพเพ สตฺตา สัตว์เสือจะกินหัวคนไม่มี เป็นอย่างนั้นมันก็แสดงให้เห็นถึงความกลัว อันนี้มันไม่มี สัพเพ สตฺตา อันว่าสัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น มันลงนั้นอย่างถึงใจเลย เดินอย่างสง่าผ่าเผย อะไรจะมามันก็ไม่เคยสนใจเลย มีแต่ความรู้ที่เด่นดวงอยู่ภายในร่างของเรา

อะไรจะมีอำนาจยิ่งกว่าหัวใจเวลาฝึกฝนทรมาณได้แล้ว นี่ก็เป็นอุบายวิธีหนึ่งที่ทำให้ผลมาแล้ว นี้อย่างเด็ด ๆ นี่ก็เป็นเด็ดอันหนึ่ง คือเอาชีวิตแลกเลยเทียว อ้าว ตายก็ตายไม่ถอย จะเดินบุกป่าฝ่าดงไปนี้ เอาจนมันได้เหตุได้ผล ไม่ได้เหตุได้ผลไม่กลับ ใครจะว่า บ้าก็ช่างเถอะ เราไม่ได้เป็นบ้าเราทรมาณกิเลสของเราต่างหาก อันนี้ก็ ได้ผล ไปด้วยความกลัว กลับมาด้วยความกล้าหาญชาญชัยสง่าผ่าเผย มาเดินจงกรมอย่างสบาย รู้แล้วกลมาขาของกิเลสหลอกกุหลอกอย่างนี้เอง มันรู้อย่างนั้นชัด ๆ

เกิดขึ้นมาคราวหลัง เอาเหรอ นั้น เพราะมันเคยได้ผลมาแล้วนี้ มันได้เห็นทางชัยชนะมาแล้ว หือเอาอีกเหรอวันนี้ หมอบเลยเทียว นี่ก็เป็นเรื่องเด็ดอันหนึ่ง ที่ได้ปฏิบัติมาได้เด่นในจิตใจเจ้าของประจักษ์ไม่เคยลืมนเลย คือนี้อันหนึ่ง

วิธีที่สองก็คือนั่ง อย่างที่เคยพูดให้ฟังแล้วนั้น ทุกชั้นนั้น แหมมันแสนสาหัส เหมือนตัวสั้นไปหมดทั้งร่างเลย กระจกทุกชั้นทุกท่อนมันจะขาดสะบั้นออกจากกันให้ได้ แต่สำคัญที่จิตมันไม่ถอยจากสังขารในวงของทุกขเวทนาเป็นต้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับกาย แยกกายแยกเวทนา แยกกายตามสัดส่วนของมันที่มันมีความทุกข์มากน้อยอยู่เพียงไร ตรงไหนเป็นจุดสำคัญแห่งทุกข์ที่เกิดขึ้น แยกแยะอยู่ตรงนั้น สติปัญญาหมุนตัว ๆ อยู่

คำว่าหายไม่หายไม่ต้องไปสำคัญ เสียเวลา เอาให้มันเห็นความจริง เกิดขึ้นจากที่ไหนทุกข์ ไล่กันไปไล่กันมาจนกระทั่งถึงหนึ่ง เนื้อ เอ็น กระจก อะไรเป็นทุกข์ แยกดูเวทนา เวทนามันบอกมันเป็นทุกข์ไหม มันก็ไม่มี สักแต่ว่าเป็นความจริงอันหนึ่งเท่านั้น เวลามันพิจารณาครบถ้วนแล้ว กายก็สักแต่เป็นกายเท่านั้น อาการแต่ละอาการเป็นสักแต่ว่าอาการแต่ละอาการ เป็นความจริงตามหลักธรรมชาติของตนอยู่อย่างนั้น เขาไม่ได้ว่าเขาเจ็บเขาปวดเขาทุกข์เขาลำบาก ทุกขเวทนาเกิดขึ้นมาเขาก็ไม่ได้หวังจะให้ร้ายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด มันเป็นความจริงแต่ละอย่าง ๆ

เวลาปัญญาสอดแทรกเข้าไปให้เต็มที่เต็มฐานจนเข้าใจได้อย่างชัดเจนแล้ว ต่างอันต่างจริง กายก็จริงตามสภาพของกาย เวทนาจึงจริงตามสภาพของเวทนา จิตก็จริงตามสภาพของจิต และมาเห็นโทษแห่งความสำคัญมันหมายของจิตเสียอีก กระแสของจิตมันออกไปสำคัญมันหมาย พอไล่กันเข้ามา ๆ ไม่มีที่ไปแล้วก็วิ่งเข้าจิต เข้าไปสู่ความจริงเสียอยู่ อยู่เท่าไรก็อยู่ได้ อาจหาญชาญชัยเต็มที่ อย่าวว่าแต่ทุกขเวทนาเพียงเท่านั้นเลย ในเวลาตายมันยังจะหนักกว่านี้

ถ้าลงขณะนี้สู้ไม่ได้แล้วเวลาตายจะเอาอะไรมาสู้วะ เพียงเท่านี้สู้ไม่ได้แล้วมีอย่างหรือจะไปสู้กันในขณะตายนั่น เอ้า ต้องสู้ให้รู้ในเวลา นี่ก็คือสังขาร เวลาจะตายก็คือสังขาร ถ้าไม่รู้สังขารตรงนี้เวลาจะตายก็หาู้สังขารได้ไม่ พัดกันลงเต็มเหนี่ยว

แต่ขณะนั้นจิตจะออกไปไหนไม่ได้นะ จึงเรียกว่าเข้าสนามรบตะลุมบอน จะเย็บออกไปข้างนอกไม่ได้เป็นอันขาด ขุดคั่นกันแหลกลงที่นั่น ทุกขเวทนาแสดงมากเท่าไร สติปัญญายังหมุนตัว ๆ ไม้จั่นไม้ทันทกาลนี้ละ มันก็รู้ขึ้นมา ๆ เข้าใจขึ้นมาเรื่อย ๆ ประจักษ์นี้ละรู้ความจริงรู้อย่างนี้ อ้อ อย่างนี้เผลอที่ว่าทุกข์เป็นของจริงเป็นอย่างนี้เผลอ มันเข้าใจชัดอุปายวิธี อย่างนี้มีแต่อุปายวิธีที่เด็ดกิเลสให้เห็นประจักษ์ภายในจิตใจของตนเอง นี้ก็ได้นำมาสอนหมู่เพื่อน

คนเรามันไม่ได้โง่ตลอดไป ส่วนมากเป็นปกติของนิสัยของมนุษย์เราหวังพึ่งแต่ผู้อื่น มาตั้งแต่เด็กจนโต ไม่หวังจะพึ่งตัวเองเลย แต่เวลาเข้าจนตรอกจนมุมอย่างนั้นมันหาที่พึ่งไม่ได้นี่ จะไปพึ่งใครก็พึ่งไม่ได้แล้ว มันก็ต้องย้อนเข้ามาพึ่งตัวเอง เมื่อพึ่งตัวเองก็ช่วยตัวเองละทีนี้ จะยอมให้ตนล่มจมไปได้อย่างไรคนเรา เมื่อหวังความปลอดภัยไว้ทุกซอกอยู่กับตัว อยู่แล้ว จะต้องซุดค้นลงไปจนกระทั่งถึงเอาตัวรอดเป็นยอดดี นี่วิธีหนึ่งไปได้ นี่ละการปฏิบัติธรรมะ

เราจะได้รับความทุกข์มากน้อยเพียงไรก็ตาม ขอให้ทุ่มลงไปเพื่อความเพียรถอดถอนกิเลสนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้อง อย่าไปสละกำลังวังชาความคิดความอ่านกับสิ่งภายนอกให้เสียเวลา เสียสติปัญญา เสียกำลังวังชาไปเปล่าๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไร แต่การทุ่มสติปัญญาศรัทธาความเพียร กำลังวังชาทุกแง่ทุกมุมทุกหยดทุกหยาด ฟ้าตกลงไปในความเพียรเพื่อถอดถอนกิเลสนี้ เป็นคุณสมบัติอย่างยิ่งทุกๆ ประโยคแห่งความเพียร นี้กิเลสหลุดลอยไปได้ กิเลสขาดสะบั้นไปได้ด้วยกำลังวังชาเหล่านี้

เราจึงชมเชยเรื่องการประกอบความเพียรเพื่อถอดถอนกิเลส ทุกข์มากน้อยเพียงไร เอาเถอะไม่ตาย นักปฏิบัติซึ่งเป็นผู้ใคร่ต่อสติปัญญาอยู่แล้ว จะต้องซุดค้นขึ้นมาช่วยตัวเอง จนได้แหละเป็นอื่นไปไม่ได้ กำลังวังชาของเรามีเท่าไรให้ทุ่มเข้ามาเพื่อแก้กิเลส อย่าไปทุ่มออกไปภายนอก เรื่องนั้นเรื่องนี้ สร้างนั่นสร้างนี่ ยุ่งกับนั่นยุ่งกับนี่ซึ่งเป็นสิ่งภายนอก มีตั้งแต่เสี้ยนแต่หนามที่จะมาทิ่มแทงจิตใจของเรา ให้เกิดความวุ่นวายสับสน หาหลักฐานของจิตใจไม่ได้เลยจนกระทั่งวันตาย เป็นประโยชน์อะไรอย่างนั้น

การปฏิบัติธรรมต้องเอาให้มันจริงมันจังภายในจิตใจ แล้วจะรู้ขึ้นมาไม่สงสัยแหละ สัจธรรมอยู่ตรงนี้ ทุกข์ไม่ว่าทุกข์กายทุกข์ใจ มีอยู่ที่ร่างกายและจิตใจนี้ สมุทัยก็ได้แก้กิเลส ตัณหาทุกประเภท เรียกว่าสมุทัยทั้งนั้น แต่ท่านสรุปความลงย่อๆ ว่า กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นนุทิวาคราสหคตา ตตฺร ตตฺรธาภินนุทินิ อันสหฺรคตไปด้วยความกำหนดยินดี เพลิดเพลินรื่นเริงบันเทิงจนลืมนื้อลืมตัว ได้แก่ กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา รวมลงมานี้ ยอดใหญ่มันอยู่ตรงนี้ นี่ก็เป็นความจริงอันหนึ่ง อยู่ที่ไหน ก็อยู่ที่จิต มรรคได้แก่ข้อปฏิบัติ อุบายวิธีการต่างๆ ทั้งประโยคพยายาม ทั้งอุบายวิธีต่างๆ ที่จะถอดถอนกิเลสด้วยประโยคพยายามนั้น เช่น เติณฺจกรม นังสมาธิภาวนา

หลักสำคัญก็คืออุบายวิธีที่จะทำให้กิเลสสงบตัวลงไปหนึ่ง ทำกิเลสให้ขาดลงไปโดยลำดับๆ จนขาดสะบั้นจากใจหนึ่ง นี่ท่านเรียกว่ามรรค มรรคคืออะไร ท่านสรุปลงว่า ศีล

สมาธิ ปัญญา สมาธิปัญญาเป็นหลักสำคัญ ศีลเรารักษากันอยู่แล้ว ไม่ได้สงสัยแล้ว สมาธิ มันไม่สงบ เพราะเหตุไรจึงไม่สงบ พาดกันลงไปชี้ให้มันเห็นความสงบ ทำไมสงบไม่ได้ ธรรมที่ท่านสอนนี้สอนเพื่อความสงบทั้งนั้น เช่น อารมณ์ของสมณะมีอะไรบ้าง จะบริการธรรม ก็เอาให้มันจริงมันจัง

จะกำหนดอะไรเพื่อสมณะก็ให้มันจริงจังในหลักของสมณะ มันก็ต้องสงบจนได้ หรือ มันไม่สงบด้วยวิธีนี้ จะสงบด้วยปัญญาตีต่อนเข้ามาให้มันหมอบราบลงก็ได้ อย่างที่ว่า ปัญญาอบรมสมาธิซึ่งเคยได้ทำมาแล้วจึงกล้าเขียนกล้าเทศน์ เราได้ทำมาแล้วด้วย ได้เห็น ผลมาแล้วด้วย จึงกล้าพูดกล้าเขียน นี่เป็นอุบายวิธีสองอย่าง อย่างที่ปัญญาอบรมสมาธินี้ มันสงบได้อย่างอาจหาญอันนี้ สงบอย่างเต็มที่ด้วย อาจหาญด้วย

สงบลงธรรมดาตามอารมณ์ของสมณะนี้ไม่ค่อยอาจหาญ สงบลงธรรมดาๆ ถ้าพูด ตามผลของมันก็ไม่แนบแน่นเหมือนปัญญาตีต่อนเข้ามา เวลามันคึกคะนองนั้นเป็นเวลา ที่ปัญญาจะต้องใช้อย่างเต็มเหนี่ยวเทียว เอาให้มันหมอบ เมื่อปัญญาทันแล้วมันไปไหนไม่ได้ ละมันหมอบเลย นี้ก็เรียกว่าสมณะ

ทำไมจะมีไม่ได้อุบายวิธีที่จะทำจิตให้มีความสงบ ท่านสอนไว้ไม่รู้กี่แ่งกี่กระทง วิปัสสนาคืออะไร แปลว่าปัญญาไตร่ตรองพิจารณาตามเหตุตามผล ของร่างกายและ อាកารของจิตที่แสดงขึ้นมาเล็กน้อย เป็นไปในแง่ใดบ้าง ปัญญาสอดส่องมองตามมันไป เสมอ สติเป็นผู้ควบคุมงานเพลอไม่ได้ สติเป็นหลักสำคัญมากประจำงาน ไม่ว่าจะงานของ สมณะงานวิปัสสนาสติเป็นสิ่งสำคัญ นายควบคุมงานคือสติ เรายกย่องเราเห็นคุณค่า เหลือเกินสตินี้ ดังที่ท่านว่า สติ สพุทฺธ ปตฺถิยา สติจำต้องปรารภนาในที่ทั้งปวง ฟังซิที่ ทั้งปวงเป็นไร มีเว้นที่ตรงไหน นั่นสติเป็นของสำคัญ

เอาให้มันเห็นซิ ร่างกายนี้ก็ไม่มากไม่น้อยอะไรนี้ ทำไมปัญญาแทงทำไมไม่ทะลุ เอา ข้างนอกมาพิจารณาเทียบเคียงกับภายใน ถ้าพูดถึงเรื่องอสุภะอสุภัง มันก็เต็มไปด้วยกอง อสุภะอยู่แล้ว ป่าช้าผีดิบเราเห็นกันอยู่ชัดๆ ในร่างกายของเราและร่างกายของสัตว์ของ บุคคลใดก็ตาม มันก็เต็มตัวอยู่แล้วตามหลักความจริง แต่จิตมันถูกกิเลสลากเถลไถลไป ทางอื่นเสีย ไปเสกสรรปั้นยอเอาของไม่จริง ว่าสวยว่างามว่าน่ารักใคร่ชอบใจ มันหาความ น่ารักน่างามน่ารักใคร่ชอบใจที่ตรงไหน เรายังไปยอมเชื่อมั่นได้ของไม่จริง ของจริงก็คือ อสุภะอสุภังเต็มตัวทั้งภายนอกภายใน นี่เป็นความจริงตามหลักธรรมพระพุทธเจ้า

คันเข้ามาให้มันเห็นความจริงอันนี้ จิตมันจะเตลิดเปิดเปิงไปไหน เมื่อจิตยอมรับ ปัญญาที่ซาบซึ่งตามความจริงแล้ว มันก็ต้องหมอบ มันต้องถอยตัวเข้ามาเท่านั้นเอง นี่เรื่องของปัญญา พิจารณาภายนอกก็ได้ เรื่องอสุภะอสุภังนี้เป็นหลักใหญ่สำหรับจิตในภูมิกิเลส ตัณหากามราคะ เอาอสุภะอสุภังให้มาก ต่อจากนั้นไปก็แยกเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนตตา ไป ละเอียดไปโดยลำดับ สุดท้ายก็ลง อนตตา

นี่การพิจารณามันคงจะเป็นความถนัดตามจริตนิสัย สำหรับเราพิจารณาลงไป ๆ แล้วมันไปรวม อนตตา หมด พอถึง อนตตา แล้ว สุดท้ายมันก็เป็น อนตตา ทั้งปวง สพุเพ ธมฺมา นาลิ อภินเวสย ธรรมทั้งปวงไม่ควรถือมั่น คำว่าไม่ควรถือมั่นอะไร มัน เป็นอนตตาทั้งสิ้น สพุเพ ธมฺมา อนตตา ธรรมทั้งปวงเป็นอนตตา ธรรมทั้งปวงก็หมายถึง สมมุติทั้งหมด นั่นเป็นอนตตาทั้งสิ้น ปล่อยหมด ถึงขั้นที่ควรจะปล่อยหมดแล้ว สพุเพ ธมฺมา อนตตา ธรรมทั้งปวงเป็น อนตตา ลิน นั่นท่านบอก ธรรมทั้งปวงไม่ควรถือมั่น ถึงขั้น แล้วไม่ถือมั่นปล่อยหมด ตัวเองผู้ปล่อยก็ไม่ถือมั่นในตัวเอง รู้รอบขอบชิดอดีตอนาคต ปัจจุบันรู้เท่าทันทั้งนั้น ปล่อยขาดสะบั้นไปหมดไม่มีสิ่งใดเหลือ นี่อำนาจของปัญญาเป็นอย่างนี้ นี่ละสังขาร

คำวานิโรธๆ คืออะไร ก็เป็นผลเกิดขึ้นจากมรรคที่ดับกิเลสไปโดยลำดับๆ นั่นแล กิเลสดับมากน้อยความดับทุกขซึ่งเป็นผลของกิเลส มันก็ต้องดับไปตามหลักธรรมชาติของมัน แต่ท่านแยกตามอาการ ว่าทุกข สมุทัย นิโรธ มรรค ท่านว่าอย่างนั้น มันก็เหมือนเราตามไฟขึ้น ความมืดมันก็ดับไป ไม่ใช่ว่าตามไฟขึ้นแล้วจะไปเที่ยวหากำจัดความมืด มันหากเป็นอยู่ในฉากเดียวกัน พอดับไฟลงพบความมืดก็ปรากฏขึ้นมาในขณะเดียวกัน พอเปิดไฟขึ้นความสว่างเกิดขึ้นความมืดก็หายไป

อันนี้พอปัญญาญาณได้ปรากฏขึ้นเต็มที่ ความมืดไม่ว่าจะอยู่ในชอกใดมุมใดของจิต มันหายไปหมดรอบตัวไม่มีอะไรเหลือเลย นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา ความสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี ปัญญาเป็นขั้นๆ เริ่มเป็นความสว่างไปตามขั้นๆ ของปัญญา ถึงขั้นสุดยอดแล้วเป็นมหาสติมหาปัญญา เป็นปัญญาวิมุตติที่นี้ ว่าวิมุตติอันใดปัญญาอันนั้น ปัญญาอันใดสติอันนั้น ถูกไม่มีค้ำ เมื่อถึงขั้นไม่ค้ำแล้วค้ำไม่ได้ เป็นหลักธรรมชาติของความจริงอย่างนั้นเอง แต่หลักของสมมุติที่จะก้าวเข้าสู่วิมุตติ ก็ต้องเป็นไปตามขั้นของตน เช่น มหาสติมหาปัญญา อันนี้เป็นขั้นดำเนินมรรคเพื่ออรหัตมรรค จะฆ่ากิเลสอย่างละเอียดได้ด้วยอำนาจของมหาสติมหาปัญญานี้

พอผ่านกิเลสทุกประเภทไปหมดแล้ว ด้วยอำนาจของมหาสติมหาปัญญาแล้ว ธรรมทั้งสองคือมหาสติมหาปัญญานี้ก็หมดหน้าที่ไป เพราะอันนี้ก็เป็นที่สมมุติเหมือนกัน ไม่มีปัญหา จะเรียกว่ามหาสติมหาปัญญาอย่างแต่ก่อนไม่ได้ ไม่เรียกไม่ค้ำ เพราะอันนี้เป็นคู่กันกับกิเลสวิชา ปราบกันตรงนั้น คู่ปราบกัน พอเลยจากขั้นนั้นไปแล้ว จะเรียกว่าสติ จะเรียกว่าปัญญาไม่สำคัญทั้งนั้น นอกจากมีเหตุอะไรเกิดขึ้นตั้งที่ท่านพูดไว้ในหลักพระวินัยว่า เช่น พระอรหันต์ถูกโจทก์เป็นสังฆาฯ ปาราชิกอะไรอย่างนี้ ท่านเป็นสติวินัยว่าอย่างนั้น เอามารับกันเท่านั้นเอง ท่านเป็นสติวินัย นั่นคือสมมุติ พูดง่าย ๆ ว่าท่านบริสุทธิ์แล้ว มีฐานะอะไรที่จะไปเกี่ยวข้องกับเหล่านี้ นี่ไม่ใช่ฐานะของท่านพูดง่าย ๆ ยกออกมารับกันเพียงเท่านั้น

ถ้าไม่มีเรื่องอะไรแล้ว ท่านเองท่านไม่ได้สำคัญตนท่านว่าท่านมีสติหรือท่านขาดสติ ประจักษ์อยู่ภายในใจก็คือบริสุทธิ์เต็มที่แล้ว คือว่าหมดเรื่องสมมุติทั้งปวงภายในจิตใจแล้ว เท่านั้น นี่คือเต็มภูมิของภูมิจิตภูมิธรรมขั้นนั้น ท่านหมดความสำคัญใด ๆ ถึงนิพพานแล้ว ท่านก็ไม่ว่า คำว่านิพพาน ๆ ก็เป็นชื่ออันหนึ่ง ธรรมชาตินั้นเป็นอะไรก็รู้อยู่กับใจแล้วสงสัยอะไร ไปหาชื่อหาเสียงอะไรที่ไหนอีก นอกจากจะนำมาสอนโลกก็ต้องแยกแยะออกไปตามขั้นตามสมมุติ

ขอให้ผู้ปฏิบัติทั้งหลายจงหนักแน่นในการประพฤติปฏิบัติ อย่าเห็นสิ่งใดว่าเป็นสิ่งสำคัญกว่าการแก้กิเลส และอย่าเห็นโทษใดมีโทษยิ่งกว่าเรื่องของกิเลส และอย่าเห็นคุณใดมีคุณค่ายิ่งกว่าการปราบปรามกิเลสในฝ่ายมรรคและฝ่ายผล ซึ่งเป็นของที่มีคุณค่ามหาศาลหาที่เปรียบไม่ได้แล้วในโลกสงสารนี้ เอ้า เป็นกับตายก็ให้กำลังวังชามอบลงเพื่อการถอดถอนกิเลสอย่างเดียว อย่าให้ไปเสียเวล่ำเวลาความคิดความปรุงอะไร ๆ ไปเปล่า ๆ โดยกิเลสไม่ถลอกปอกเปิกเลย สติปัญญามีมากน้อยให้ทุ่มเข้ามาตรงนี้ ๆ ตรงกิเลสอยู่ที่นี่

คิดเรื่องอะไรให้เป็นเรื่องธรรมดาเรื่องธรรมเพื่อฆ่ากิเลสทั้งนั้น อย่าไปคิดเรื่องส่งเสริมกิเลส เพราะมันมีอยู่แล้ว มันเต็มหัวใจอยู่เวลานี้เรายังไม่ทราบอยู่หรือ เอาให้มันจริงมันจังซี

เราอยาก رؤ้อยากเห็นหมู่เพื่อน ได้เห็นผลในการประพฤติปฏิบัติตามที่แนะนำสั่งสอนนี้ เพราะเราสั่งสอนเต็มมรรคเต็มธรรมเต็มภูมิของเรา จนกระทั่งเราไม่มีความสามารถที่จะสั่งสอนหมู่เพื่อนได้แล้วก็ให้มันรู้วะ ถึงภูมิจิตภูมิธรรมขั้นใดเราจึงไม่สามารถสั่งสอนหมู่เพื่อนได้อีกต่อไปแล้วก็ให้มันรู้ เวลานี้ยังแน่ใจอยู่ว่า ยังไม่ได้จู่ใจกับหมู่เพื่อนในการ

ประพุดิปฏิบัติที่รู้เห็นอันใดพอให้เราได้แก่ มีแต่เทศน์อยู่อย่างนั้นจนหมดลมหมดแล้งจะ
ตายไปเลย ผลที่ปรากฏขึ้นมาแล้วยังไม่เห็น จึงไม่เป็นที่พอใจ

อย่าเห็นอะไรสำคัญยิ่งกว่าจิตนะ สิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงเครื่องอาศัยไปชั่วกาลชั่วเวลา
บำบัดบรรเทากันไปอย่างนั้นแหละ พอให้มีกำลังวังชาต่อสู้กับกิเลส เรื่องสำคัญอยู่ที่ตรงนี้
อย่าไปหาความสุขด้วยการกินการดื่มการหลับการนอน ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องทำให้กิเลส
กระเทือน อันนั้นเป็นเครื่องอาศัยชั่วกาลชั่วเวลา พอบำบัดบรรเทากันไปเท่านั้น ถือเพียง
เท่านั้นอย่าไปถือเป็นสำคัญในเรื่องเหล่านั้น แล้วธรรมทั้งหลายจะด้อยลง กิเลสจะพองตัว
ขึ้นมาโดยไม่รู้รู้สึก

จิตใจให้อ่อน ความมุ่งมั่นให้หนักแน่นแล้วความเพียรก็จะตามกันมา ความอดความ
ทนความอดุสสำหรับพยายามทุกชั้นทุกอันทุกด้านทุกทาง จะหมุ่นตามกันมาเพราะความมุ่งมั่น
นี้เป็นของสำคัญมาก

พูดเท่านี้รู้สึกเหนื่อยแล้ว เอาเท่านี้ก่อน